

***IBOR Reformunun Riskten Koruma
Muhasebesi Üzerindeki Etkilerinin
Değerlendirilmesi***

17 Aralık 2020

Gündem

1

IBOR Reformunun Riskten Korunma
Muhasebesi Üzerindeki Etkilerinin
Değerlendirilmesi

**IBOR Reformunun Riskten
Korunma Muhasebesi
Üzerindeki Etkilerinin
Değerlendirilmesi**

UMSK Tarafından Getirilen İmtiyazlar- Faz 1

Faz 1 Kolaylaştırıcı Uygulamalar, Eylül 2019'da yayınlanmıştır. 1 Ocak 2020'den itibaren geçerli olan bu uygulamalar TFRS 9 Finansal Araçlar, TMS 39 "Finansal Araçlar: Muhasebeleştirme ve Ölçme" ve TFRS 7 "Finansal Araçlar: Açıklamalar" standartları kapsamında olup aşağıdaki hususları içermektedir:

- ▶ Faz 1'e ait uygulamalar riskten korunma muhasebesi ile ilgili olup, IBOR reformu geçişinden etkilenen tüm korunma ilişkilerine uygulanır ve bu belirsizlikler nedeniyle riskten korunma ilişkisinin sonlandırılmamasına ilişkin kolaylık sunar. Buna ek olarak özetle UFRS 9 standardı açısından:
 - ▶ Tahmini işlemlerin gerçekleşme ihtimalinin yüksek olarak dikkate alınmasına ilişkin kolaylaştırıcı hüküm,
 - ▶ Nakit akış riskinden korunma fonunda muhasebeleştirilen tutarın ne zaman kâr ve zarar olarak yeniden sınıflandırılacağına dair hüküm,
 - ▶ Korunan kalem ve korunma aracı arasındaki ekonomik ilişkinin değerlendirilmesine ilişkin hüküm ve
 - ▶ Şirketlere, riskten korunma ilişkisinde alternatif referans faiz oranının bir risk bileşeni olarak belirlendiği durumlarda, risk bileşenlerinin ayrı olarak tanımlanması gerekliliği kriterini makul bir şekilde sağlayacağına dair geçici muafiyet) hüküm sunmaktadır.
- ▶ Sonuç olarak; belirsizlik ortamında, Faz 1 ile, Her bir kolaylaştırıcı hükmün uygulamasında, korunan nakit akışların dayandığı gösterge faiz oranının (sözleşmeyle belirlenen veya sözleşmeyle belirlenmeyen) ve/veya, muafiyet 3 için, korunma aracına ilişkin nakit akışlarının dayandığı gösterge faiz oranının Reform sonucunda değişmediği varsayılır.

UMSK Tarafından Getirilen İmtiyazlar- Faz 1

- ▶ Faz 1'e TMS 39 standardı üzerine getirilen kolaylaştırıcı uygulamalar TFRS 9 standardı ile paralel olup aşağıdaki farklılıkları içermektedir:
 - ▶ Etkinliğin geriye dönük değerlendirmesi için, bir işletme Reformdan kaynaklanan belirsizlik dönemi boyunca etkinliği %80-125 aralığının dışında olan bir korunma ilişkisine riskten korunma muhasebesi uygulamaya devam edebilir.
 - ▶ Geriye dönük testlerde yer alan %80-125 sınırına ilişkin Faz 1 Kolaylaştırıcı uygulama Hükümü, hem korunan kalemin hem de korunma aracının nakit akışlarına ilişkin belirsizliğin artık kalmadığı ve riskten korunma ilişkisinin sona erdiği durumlarda sona erer.
 - ▶ Riskten korunmanın oldukça etkin olmasının beklendiğine ilişkin ileriye dönük değerlendirme testlerinde, korunan nakit akışların dayandığı (Benchmark) gösterge faizin (sözleşmeye göre belirtilmiş olsun ya da olmasın) ve/veya korunma aracının nakit akışlarının dayandığı (Benchmark) gösterge faizin reform sonucunda değişmeyeceği varsayılır.
 - ▶ Reformdan etkilenen faiz oranı riskinin gösterge kısmının (Benchmark portion) korunması için (UFRS 9 kapsamındaki bir risk unsuru yerine), ilgili kısmın ayrı olarak tanımlanabilir olması şartının yalnızca korunma ilişkisinin başlangıcında karşılanması muafiyeti.
- ▶ Faz 1 değişiklikleri risk unsurunun gerçeğe uygun değerindeki veya nakit akışlarındaki değişikliklerin **güvenilir bir şekilde ölçülebilmesi** gereksinimine ilişkin herhangi bir kolaylaştırıcı hüküm sağlamaz.
- ▶ Bir korunma aracının nakit akışlarının RFR'ı referans olarak değiştirilip, korunma kaleminin nakit akışlarının hala IBOR'a dayalı olduğu (veya tam tersi) durumda, gerçeğe uygun değerde meydana gelen değişimler sebebiyle ortaya çıkan etkin olmayan kısım kar veya zarar tablosunda muhasebeleştirilecektir.

UMSK Tarafından Getirilen İmtiyazlar- Faz 1

Faz 1 imtiyazları aşağıdaki durumlar oluşması haricinde süresiz olarak devam edecektir:

- ▶ Riskten korunma muhasebesine konu korunan kalem veya korunma aracı sonlandırıldığında,
- ▶ Nakit akış riskinden korunma muhasebesi için özkaynaklarda muhasebeleştirilen korunma fonunda biriken tutarların tamamı kâr veya zarar tablosunda yeniden sınıflandırıldığında
- ▶ Korunan kalem veya korunma aracı için, korunan kalemin/korunma aracının IBOR'a dayalı nakit akışlarının zamanlaması ve tutarı açısından Reformun yarattığı belirsizlik ortadan kalktığında

UMSK Tarafından Getirilen İmtiyazlar- Faz 2

UMSK tarafından Ağustos 2020'de yayınlanan ve 1 Ocak 2021 (Erken uygulamaya izin verilmektedir)'den itibaren geçerli olacak ve UFRS 9, UMS 39, UFRS 7, UFRS 4: Sigorta Sözleşmeleri ve UFRS 16: Kiralamalar standartları kapsamındaki Faz 2 Kolaylaştırıcı uygulamaları riskten korunma muhasebesi ile ilgili aşağıdaki hususlarda imtiyazlar getirmektedir:

Riskten korunma muhasebesi kapsamında getirilen kolaylaştırıcı uygulamalar:

Faz 2 kapsamındaki riskten korunma ilişkileri ile ilgili muafiyetler Faz 1 ile paralel olmakla birlikte ek olarak aşağıdaki muafiyetleri de içermektedir:

- ▶ IBOR reformu tarafından gerekli kılınan riskten korunma dökümanlarında yapılan değişiklikler nedeniyle riskten korunma ilişkilerinin sona ermesinden kaynaklanan muafiyetler
- ▶ Riskten korunma muhasebesi kurgulanması başlangıcında risk unsurunun "Ayrı olarak tanımlanabilir" olması gerekliliğine ilişkin sağlanan geçici muafiyetler

Faz 2 muafiyetleri, riskten korunma ilişkileri kapsamında, yalnızca Reform'un doğrudan gerektirdiği işlemlere uygulanmakta, reform kapsamında olmayan diğer değişikliklerin Riskten korunma muhasebesini sonlandırıp sonlandırmayacağı analiz edilmelidir.

Kurgu ve Dökümantasyonda Yapılan Değişiklikler

- ▶ Faz 2 imtiyazları kapsamında, IBOR reformu nedeniyle gerekli duyulan riskten korunma muhasebesi kurgusu ve dokümantasyonundaki revizyonların, riskten korunma ilişkisini sonlandırılmadan yapılmasına izin verilmektedir.
- ▶ Riskten korunma muhasebesinde değişikliklerin yapıldığı ve bu nedenle Faz 1 uygulamalarının sona erdiği raporlama döneminin sonuna kadar korunma belgeleri değiştirilmelidir.
- ▶ Alternatif referans faiz oranı geçişinde, riskten korunma ilişkisi ve dökümantasyon birden fazla revize edilebilir ve IBOR reformu kaynaklı riskten korunma ilişkisinde yapılan tüm revizeler için Faz 2 muafiyetleri uygulanacaktır.

Geçişin Nakit Akış Riskinden Korunma Muhasebesi Üzerindeki Etkileri

Geçiş aşamasında Riskten Korunma Aracı ile Riskten Korunan Kalem eş zamanlı değiştirilmez ise aradaki zaman farkı riskten korunma muhasebesini nasıl etkileyecektir?

- ▶ Riskten korunma muhasebesi ilişkisinde ilk olarak riskten korunma aracı riskten korunma konusu kalem öncesi RFR'ı referans alarak revize edilebilir.
- ▶ Buna uygun olarak hedge kurgusu da revize edilir ancak varsayımsal türev ürün halen IBOR'a referans verecek şekilde hesaplanmaya devam eder.
- ▶ Riskten korunma aracının RFR'a, varsayımsal türev ürünün ise IBOR'a endeksli olması neticesinde oluşacak etkin olmayan kısmı kar veya zararda sınıflandırılacaktır (İleriye yönelik testler hala işlemin 80-125 bandında kaldığını gösterdiği varsayımı ile).
- ▶ Reform kaynaklı korunma kaleminin de RFR'ı referans alacak şekilde değiştirilmesi ile varsayımsal türev nakit akışları revize edilir ve gerçeğe uygun değer değişimi kar veya zararda muhasebeleştirilir.
- ▶ Korunan kalemin de RFR'a endekslenmesi ile hedge kurgusu tekrar revize edilir.

Geçişin Makro Hedging Üzerindeki Etkileri

- ▶ Faz 2 değişiklikleri, Reform'un doğrudan gerektirdiği değişiklikler dolayısıyla düzenlenen belirli bir gruptaki kalemler (örneğin, makro nakit akış riskinden korunma stratejisinin bir parçası olanlar) için riskten korunma stratejisinin korunmasına ve sonlandırılmadan devam etmesine olanak sağlamaktadır.
- ▶ Riskten korunan grup içerisindeki kalemler, IBOR'dan RFR'lara farklı zamanlarda geçiş yapıldıkça, RFR'ları korunan risk olarak referans alacak şekilde alt gruplara ayrılabilir.
- ▶ Mevcut IBOR'a dayalı değişiklik yapılmamış sözleşmeler ise, RFR'a referans verecek şekilde güncellenene kadar korunan risk olarak tanımlanabilecektir.
- ▶ Her bir RFR'a referans verilerek yapılacak geçiş esnasında, alt gruplarda yer alan varsayımsal türev ürünler güncellenecektir.
- ▶ Her bir alt grup, riskten korunan kalem olarak belirlenmesi için gerekli uygunluk koşullarını karşılamaya devam etmeli ve buna ek olarak da tüm makro hedge kurgusu için olağan riskten korunma muhasebesi gereklilikleri uygulanmalıdır.

Geçişin Risk Bileşenlerinin Ayrı Olarak Tanımlanabilir Olması Kriterleri Üzerindeki Etkileri

- ▶ UFRS 9 / UMS 39, bir risk bileşeninin riskten korunma muhasebesine konu olabilmesi için güvenilir bir şekilde ölçülebilir olması yanında "ayrı olarak tanımlanabilir" özellikte olmasını da gerektirmektedir.
- ▶ İmtiyazlar ile şirketlere, riskten korunma ilişkisinde alternatif referans faiz oranının bir risk bileşeni olarak belirlendiği durumlarda, risk bileşenlerinin ayrı olarak tanımlanması gerekliliği kriterini makul bir şekilde ilk tanımlanma tarihinden itibaren **24 aylık süre içerisinde sağlayacağına dair geçici muafiyet** getirmektedir.

TFRS 9 B6.3.10(d) maddesinden de yola çıkarak RFR'ın ayrı bir risk bileşeni olarak tanımlanabilir olması için aşağıdaki kriterlere sahip olmalarının destekleyici olabileceği ifade edilebilir:

- ▶ Yüksek likitideye sahip olması,
- ▶ Sabit ve değişken faizli borçlanma araçlarının sık olarak fiyatlandırıldığı endeks oran olması,
- ▶ Swap piyasalarında baz olarak kullanılan oran olması.

Geçişin UMS 39 Standardı Uyarınca Geriye Dönük Etkinlik Testleri Kapsamında Etkileri

UFRS 9 kapsamındaki Faz 1 ve Faz 2 imtiyazlarının tamamı UMS 39 için geçerli olmakla birlikte, UMS 39 açısından farklı noktalar aşağıdaki gibidir:

- ▶ Şirketler, UMS 39 uyarınca gerçeğe uygun değer riskinden korunma ilişkisinin geçmişe yönelik riskten korunma etkinliğinin kümülatif olarak değerlendirilmesinde, her bir riskten korunma ilişkisi bazında, Faz 1 ile sağlanan kolaylıkların uygulanmasının sonlandırılması durumunda korunan kalemin ve korunma aracının kümülatif gerçeğe uygun değer değişikliklerini sınırlayabilir.
- ▶ Etkinliğin geriye dönük değerlendirmesi için, bir işletme Reformdan kaynaklanan belirsizlik dönemi boyunca etkinliği %80-125 aralığının dışında olan bir korunma ilişkisine riskten korunma muhasebesi uygulamaya devam edebilir. Ancak gerçekleşen riskten korunma etkisizliğini ölçülmeye ve kar veya zararda sınıflandırılmaya devam edecektir.
- ▶ RFR'ın ayrı bir risk bileşeni olarak tanımlanmasına ilişkin UFRS 9 kapsamında getirilen imtiyaz UMS 39 için de geçerli kılınmıştır.

Yasal Uyarı

Resmi mercilerin yönlendirme ve talimatlarıyla oluşturulan TBB Ulusal Çalışma Grubu ("UÇG") ve alt çalışma gruplarının toplantıları sonucunda, TBB'ye ve UÇG'na danışmanlık hizmeti veren bağımsız firma tarafından, herhangi bir yönlendirme, öneri ve taahhüt içermeksizin, sadece üye bankalarımıza ve kamuoyuna, UÇG'nun konu hakkındaki faaliyetlerine ilişkin genel nitelikte bilgiler verilmesi ve bunların gerektiğinde resmi mercilerle paylaşılması amacıyla hazırlanmış olan sunumlardaki bilgi ve açıklamalar, konunun tamamını içermediği gibi, içerdikleri konularla ilgili danışmanlık veya tavsiye amacı da taşımamaktadır. Sunumlar sadece bilgilendirme amaçlı olarak yayınlanmakta olup, içeriklerine dair Birliğimizin ve danışmanlık hizmeti veren firmanın hiçbir sorumluluğu bulunmamaktadır. Birliğimizce, sunumlar içeriğindeki konulara ilişkin genel ya da özel nitelikte herhangi bir görüş beyan edilmemektedir. Sunumlarda yer alan bilgi ve açıklamalar Birliğimizin resmi görüşünü veya bu konularda alınmış ya da alınabilecek bir kararını yansıtmamaktadır. Yürürlükte olan rekabet hukuku kuralları çerçevesinde bütün teşebbüslerin ticari strateji ve kararlarını bağımsız bir şekilde belirlemeleri gerekmektedir. Sunumlarda yer alan hiçbir husus, bahse konu düzenlemelere aykırı şekilde yorumlanamaz. Birliğimizin bu metinlerde yer alan bilgileri güncelleme veya düzeltme yükümlülüğü bulunmamaktadır.